

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana
T: 01 230 9730
F: 01 230 9778
gp.ip@ip-rs.si
www.ip-rs.si

Številka: 0712-3/2018/1309

Datum: 14. 8. 2018

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
Masarykova c. 16
1000 Ljubljana

Naslov e-pošte: gp.mizs@gov.si

ZADEVA: Dopustnost posredovanja podatkov o polnoletnih šolajočih se dijakih staršem – MNENJE

Spoštovani,

prejeli smo vašo prošnjo za podajo mnenja glede dopustnosti posredovanja osebnih podatkov polnoletnih dijakov staršem, konkretno sprašujete:

- *Ali predstavlja vsaka informacija o sodelovanju dijaka pri vzgojno-izobraževalnem delu obdelavo osebnih podatkov?*
- *Ali lahko šola brez izrecnega soglasja polnoletnega dijaka na podlagi drugega odstavka 123. člena ZZZDR sodeluje oziroma obvešča starše o informacijah, kot so: odklonsko vedenje v šoli, nezgoda, ki se je pripetila v šoli, o okoliščinah, ki kažejo na možnost izključitve dijaka in vplivajo na status dijaka ter dolžnost staršev glede preživljanja?*
- *Ali imajo učitelji oddelčnega učiteljskega zbora (torej vsi učitelji, ki poučujejo v določenem oddelku) pravico do vpogleda v vse ocene posameznega dijaka, kar je, kot navajate, potrebno za celosten pristop celotnega učiteljskega zbora?*

Na podlagi informacij, ki ste nam jih posredovali, vam v nadaljevanju skladno z 58. členom Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (v nadaljevanju: Splošna uredba o varstvu podatkov), 7. točko prvega odstavka 49. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07-UPB1, v nadaljevanju ZVOP-1) ter 2. členom Zakona o informacijskem pooblaščenca (Uradni list RS, št. 113/05, v nadaljevanju ZInfP) posredujemo naše neobvezno mnenje v zvezi z vašimi vprašanji.

Uvodoma bi želeli poudariti, da gre v opisanih primerih za obdelavo osebnih podatkov dijakov, ter da se pojem osebnega podatka po 25. 5. 2018 ni bistveno spremenil z začetkom uporabe nove evropske Splošne uredbe o varstvu podatkov. Kot je primerljivo doslej določal ZVOP-1, so tudi v skladu s 1. točko 4. člena Splošne uredbe osebni podatki katere koli informacije v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom, na katerega se nanašajo osebni podatki, torej ne zgolj ocene ali podatki o izostanku, ampak tudi druge informacije, ki se zbirajo v različnih zbirkah ali na drug način obdelujejo (sem sodi tako posredovanje, hramba, vpogled ipd.).

Glede obdelave osebnih podatkov znotraj šole je treba izpostaviti, da se Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) kot nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov ne more vsebinsko vmešavati v samostojno delo šole na način, da bi v mnenju in izven upravnega ali inšpekcijskega postopka na splošno in brez vpogleda v konkretne primere in okoliščine ter stališča stroke presojal glede vprašanja, kdo znotraj šole (torej znotraj upravljavca osebnih podatkov) sme oz. mora dostopati do osebnih podatkov v zvezi z izvajanjem svojih zakonskih oz. javnih nalog oz. v zvezi z izvajanjem pedagoškega in izobraževalnega procesa. Ta presoja je naloga in pristojnost šole. V kolikor

ocenjujete, da je praksa v zvezi s tem neenotna oz. da šole organizacijo dela v zvezi s tem izvajajo različno ali neustrezno, bi bilo smiselno, da kot pristojno ministrstvo v sodelovanju s šolami, pedagoško ter vzgojno-izobraževalno stroko glede na izkušnje in potrebe stroke upoštevajoč načela zasebnosti (predvsem načelo sorazmernosti) podate enotne napotke šolam oziroma področje v tem delu ustrezneje zakonsko uredite.

IP nadalje v zvezi z dostopanjem do podatkov polnoletnih dijakov ugotavlja, da gre v opisanem primeru vprašanj, ki ste nam jih zastavili, za vprašanje pravnih podlag za dostopanje do osebnih podatkov polnoletnih otrok, ki imajo polno poslovno sposobnost, in ne za vprašanje uveljavljanja ustavne pravice do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki, glede katere starši do otrokove polnoletnosti lahko kot otrokovi zakoniti zastopniki uveljavljajo te pravice v imenu otroka. IP kot nadzorni organ za varstvo osebnih podatkov zato ne more enoznačno in za vse primere vnaprej določiti, katere konkretne osebne podatke polnoletnih otrok, ki nimajo odvzete ali omejene poslovne sposobnosti, lahko pridobivajo njihovi starši, saj je to odvisno od namen in okoliščin konkretnega primera. Prav vaše ministrstvo pa je v tem delu pristojno za pripravo zakonske ureditve tega področja. Pri tem igra vsekakor pomembno vlogo tudi presoja zaposlenih, ki vodijo vzgojno-izobraževalni proces, zato mora v odsotnosti bolj določne zakonske ureditve biti tudi vprašanje pravne podlage v zvezi s tem glede na konkretne okoliščine posameznega primera predmet vsakokratne presoje teh zaposlenih, ki morajo v konkretnem primeru presoditi primer glede na stališča stroke upoštevajoč vidike varstva osebnih podatkov, ki jih podajamo v nadaljevanju.

Obdelava osebnih podatkov je v skladu s Splošno uredbo o varstvu podatkov zakonita, če je izpolnjen vsaj eden od pogojev, določenih v členu 6(1) Splošne uredbe:

- a) posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, je privolil v obdelavo njegovih osebnih podatkov v enega ali več določenih namenov;
- b) obdelava je potrebna za izvajanje pogodbe, katere pogodbeni stranka je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ali za izvajanje ukrepov na zahtevo takega posameznika pred sklenitvijo pogodbe;
- c) obdelava je potrebna za **izpolnitev zakonske obveznosti, ki velja za upravljavca;**
- d) obdelava je potrebna za **zaščito življenjskih interesov posameznika**, na katerega se nanašajo osebni podatki, **ali druge fizične osebe;**
- e) obdelava je potrebna za **opravljanje naloge v javnem interesu ali pri izvajanju javne oblasti, dodeljene upravljavcu;**
- f) obdelava je potrebna zaradi zakonitih interesov, za katere si prizadeva upravljavec ali tretja oseba, razen kadar nad takimi interesi prevladajo interesi ali temeljne pravice in svoboščine posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ki zahtevajo varstvo osebnih podatkov, zlasti kadar je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, otrok. Točka f se ne uporablja za obdelavo s strani javnih organov pri opravljanju javnih nalog.

V primeru posebnih vrst podatkov (včasih imenovanih občutljivi osebni podatki) mora biti za zakonitost obdelave izpolnjen eden od pogojev določenih v členu 9(2) Splošne uredbe.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US, 82/15 – odl. US in 15/17 – DZ, v nadaljevanju ZZZDR), ki se uporablja do 15. aprila 2019, v prvem odstavku 123. člena določa, da so starši dolžni preživljati svoje otroke do polnoletnosti, tako da v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj, razen če je otrok sklenil zakonsko zvezo. ZZZDR v drugem odstavku 123. člena še določa, da so starši dolžni preživljati otroka tudi po polnoletnosti, vendar največ do dopolnjenega šestindvajsetega leta starosti, če se otrok redno šola, pa tudi če se redno šola vpisan na izredni študij. Primerljive določbe z nekoliko jasnejšimi omejitvami glede obveznosti preživljanja ima tudi Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17 in 21/18 – ZNOrg), ki se začne uporabljati 15. aprila 2019.

V zvezi s tem tudi področna zakonodaja npr. Zakon o gimnazijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/17 in 6/18 – ZIO-1, v nadaljevanju ZGim) določajo nekatere omejitve in pravice glede obdelave osebnih podatkov dijakov. Tako ZGim v 42. členu izrecno določa, da se podatki v evidenci podatkov o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih zbirajo zgolj ob soglasju dijaka (torej ne glede na polnoletnost). Prav tako ZGim v 42. členu določa, da podatke v evidenci o dijakih, ki jih obravnava svetovalna služba, lahko svetovalna služba zbira le v soglasju z dijakom in starši. Če je dijak v družini ogrožen in ga je treba zavarovati, zadostuje soglasje dijaka.

Svetovalni delavci in drugi strokovni delavci pa so dolžni te podatke varovati kot poklicno skrivnost. Podobno določa v 86. členu Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06 in 68/17, v nadaljevanju ZPSI-1).

Nadalje Pravilnik o šolski dokumentaciji v srednješolskem izobraževanju (Uradni list RS, št. 30/18; v nadaljevanju: Pravilnik) v 18. členu ureja način seznanjanja s podatki iz evidenc, ki jih vodi šola. Skladno s 1. odstavkom navedenega člena šola seznanja s podatki iz evidenc dijake in njihove starše, kar stori na naslednje načine:

- z izdajo predpisane javne listine,
- z izdajo izpiska iz evidence,
- z izročitvijo listine, ki je akt pristojnega organa šole (sklep, odločbo in podobno),
- ustno neposredno sporoča podatke iz evidenc oziroma omogoča vpogled vanje.

Strokovni delavci šole, ki so pooblaščen za dajanje podatkov na navedeni način, lahko seznanjajo dijaka in njegove starše le s podatki, ki se nanašajo nanje. V 3. odstavku istega člena pa je določeno, da lahko šola s podatki seznanja tudi druge osebe, če so do njih po predpisih upravičeni. 5. odstavek pa določa, da se pri vpogledu ali izpisu iz evidence ne smejo videti podatki o drugih osebah, prav tako pri ustnem sporočanju podatkov ne smejo prisostvovati osebe, ki jim upravičenec tega ni izrecno dovolil.

Iz tega lahko izhaja upoštevalno konkretno okoliščine in zgoraj navedeno (odvisno od primera zlasti točke c, d in e člena 6(1) Splošne uredbe) po mnenju IP tudi pravna podlaga staršev, da se seznanijo s tistimi osebnimi podatki tistih polnoletnih dijakov oz. učencev, ki so jih dolžni preživljati, in ki vplivajo na obstoj te pravice ter na izvajanje dolžnosti staršev – torej zagotavljanje življenjskih razmer, potrebnih za otrokov razvoj. V tem delu je torej ključna individualna presoja glede na konkretni primer, pri čemer pa brez dvoma morajo zaposleni, ki vodijo vzgojno-izobraževalni proces (torej učitelji in drugi), upoštevati glede na polnoletnost dijaka tako naravo informacij (npr. ali gre za informacije, ki lahko vplivajo na morebitno prekinitev šolanja, za življenjsko pomembne informacije ipd.) kot tudi izražene želje dijaka. Zato se zdi smiselno, celo nujno, da se dijakom po dopolnjeni polnoletnosti, da možnost, da se opredelijo, ali želijo, da se o informacijah v zvezi s šolanjem obvešča starše. Če dijak ne poda soglasja, to pomeni, da mora zaposleni ob posredovanju informacij presoditi, ali gre za dijaka, ki so ga starši dolžni preživljati in ali gre za tako pomembne informacije glede oviranja šolanja in zagotavljanja razvoja, da so starši ne glede na izraženo željo polnoletnega otroka do njih upravičeni. Upoštevalno 13. in 14. člen Splošne uredbe (doslej je primerljivo urejal 19. člen ZVOP-1) bi bilo nujno tudi, da se dijake s tem seznanijo (torej se med drugim opredeli tiste vrste informacij, ki se jih posreduje staršem ne glede na izraženo željo dijaka ter namene).

IP se zaveda, da je na tak način celotno breme presoje na zaposlenih, ki vodijo vzgojno-izobraževalni proces, kar je lahko posebno zahtevno predvsem v primerih, ko prihaja zaradi konkretnih okoliščin med dijakom, starši in/ali šolo morda do nesoglasij. Zato IP vidi glede tega edino možno rešitev, da se v zakonu ustrezno predpiše, merila oz. kriterije, po katerih lahko zaposleni v vzgojno-izobraževalnih ustanovah presojajo, katere vrste informacij posredovati in kdaj ter katerih ne. Gre namreč za trk dveh pravic oz. dolžnosti, torej pravice dijaka do zasebnosti in pravice oz. dolžnosti staršev, da se seznanijo in jim je omogočeno odgovorno izvajanje dolžnosti preživljanja.

Lepo vas pozdravljamo,

Pripravila:

Alenka Jerše, univ. dipl. prav.

namestnica informacijske pooblaščenke

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka